

Τρανσυλβανίας Κόμητος Georgius Bánffi (1694) και του Θησαυροφύλακα Τρανσυλβανίας Κόμητος Stephanus Apor (1698), με τις οποίες επιβεβαιώνεται η υποχρεωτική δικαιοδοσία του Κριτηρίου σε α΄ βαθμό για τα μέλη της Κ και το δικαίωμα εφέσεως στο Θησαυροφυλάκιο. Ευχαριστώ και από τη δέση αυτή τον φίλο Καθηγητή του Πανεπιστημίου Βουκουρεστίου Ludovic Demeny για τη μετάφραση των εγγράφων αυτών, και πολλών άλλων, από τα συγγρικά.

5. Βλ. το Προνόμιο του Λεοπόλδου Α΄ (1701), άρθρο 5, που ικανοποίησε αυτό το αίτημα, ό.π., σσ. 381, 389.
6. Τα αυστριακά στρατεύματα είχαν ήδη καταλάβει μεγάλο μέρος της Τρανσυλβανίας από το 1688, ό.π., σσ. 42-43.

I/14

1780/II/17

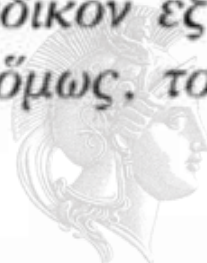
976/φ 191r-v

χ. Γεωργίου Ι. Μάρκου

Χρονικό. Ακύρωση αποφάσεως εις βάρος διερχόμενου «ρωμαίου» πραματευτή, που είχε καταδικαστεί από το σαξονικό δικαστήριο σε θάνατο για απάτη και κλοπή κατ'εξακολούθηση.

// Ὑπόμνημα μς΄ :

²/ Εἰς τοὺς 1780: φευρουαρίου, 17. συναχθένταις τὴν σήμερον, οἱ κάτωθεν γεγραμ.³/ μένοι, μετὸ νὰ ἔτυχεν νὰ πιασθῇ καὶ φυλακωθῇ ἓνας ξένος πραγμα.⁴/ τευτῆς ῥωμαῖος ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ζαγορίου ὀνομαζόμενος, Θεόδωρος Πιτζούνη, ⁵/ ὁ ὁποῖος διὰ πράγματα καὶ ἐγκλήματα τοῦ ὁποῦ με ἐπιτηδιοτάτην ⁶/ τέχνην, ζητῶντας ἀπὸ ἓναν καὶ ἄλλον νὰ ἀλλάξῃ ἄσπρα, καὶ ἐκ(εἷ) ὁποῦ {τῆς}<τοῦ> ⁷/ τὰ ἔχυναν νὰ διαλέξῃ ἀπὸ τὴν μονέδαν ὁποῦ γύρευεν ἔκλευτεν μετὰ ⁸/ δάχτυλα χωρὶς νὰ καταλάβῃ ἐκ(εἷ)νος ὁποῦ τοῦ ἔχυνεν τὰ ἄσπρα. καὶ τέλος ⁹/ κάμ<ν>ωντας ὁ ἄνωθεν τὴν αὐτὴν κλεψίαν, με πολλοὶ καὶ ἐδῶ (εἰ)ς Σημπῆ.¹⁰/ νι καὶ ἀλοῦ, καὶ με ἀλοφύλλους μάλιστα, τὸν ἀπίκασαν, καὶ πιανωντάστον ¹¹/ τὸ μαγκιστράτο τῶν Σασῶν ἐδῶ (εἰ)ς Σημπῆνι, καὶ ἐξετάζωντάστον ἐπὶ τὸ ¹²/ κριτήριον τοῦ μαγκιστράτου, εὐδύς μὴν κρατῶνταστον παράνω φυλακῶ.¹³/ μένον ἀπὸ ἡμέραις, 21: τὸν ἀποφάσισαν καὶ (εἰ)ς θάνατον διὰ νὰ τὸν κρεμά.¹⁴/ σουν. Ἴσως παράνω (εἰ)χεν τότε ὄρεξην ὁ τότε κατῆς ὀνομαζόμενος Γρέ.¹⁵/ ζερ, διὰ νὰ θανατωθῇ, καὶ νὰ τοῦ φᾶν τὰ ἄσπρα, ὁ ὁποῖος [:ο καταδικασθεῖς] (εἰ)χεν ὡς 380: φλου.¹⁶/ ρία βενέτικα, καὶ ὡς F 150'' – μονέδα, ἄλογον καλόν καὶ κάθε τακίμι ¹⁷/ πραγματευτάδικον. καὶ ἀποφασιζόμενος τέλος πάντων ὅτι μετὰ τέσσαραις ¹⁸/ ἡμέραις νὰ τὸν εὐγάλλου<ν> ὡς κατάδικον ἔξω (εἰ)ς ταῖς κρεμασταριαῖς, καὶ ¹⁹/ μηνῶντας ὁ ἄνωθεν κατῆς ὅμως, τοῦ

πνευματικοῦμας πατρός νὰ ἔλθῃ ²⁰/ νὰ τὸν ἐξομολογήσῃ καὶ μεταλάβ(ει) διορθωνωντάστον διὰ τὴν αἰώνιον ζωὴν. ²¹/ δὲν <θὰ> ἐμνηοῦσεν βέβαια τοῦ πνευματικοῦμας, πλήν διὰ νὰ μὴν εἰξευρεν ²²/ ὁ ἄνωθεν κατάδικος τὴν βλάχικην διάλεκτον¹, διὰ νὰ ἔκραζεν βλάχη.²³/κοι παπαῖδαις κατὰ τὸ συνήδιον, ἔκαμεν χρ(εῖ)α νὰ κραχθῇ ὁ πνευματι.²⁴/κόςμας. ὅθεν ἀπάνω (εἰ)ς τὴν ἐξομολογησίντου, φανερόνωντας καὶ τὸ γένος:²⁵/του, καὶ ὅτι (εἰ)τον καλοῦ γένους, ἔχωντας ἀδελφόν, καὶ ἄλλους προκομένους ²⁶/ συγγεν(εἰ)ς, οἱ ὅπιοι ἦτον τζελεπτζήδαις βασιλ(ει)κοί (εἰ)ς τὴν Κωσταντινόπο.²⁷/λιν. ἀκουγωντάστα ἡ ὑμετέρα κουμπανία ὅλα αὐτὰ διὰ στόματος ²⁸/ τοῦ πνευματικοῦμας πατρός, καὶ ἔχωντας πολλοὶ συναδελφοίμας νὰ ²⁹/ κάμουν μὲ τὴν Τουρκίαν παντοῦ, καὶ (εἰ)ς Κωσταντινούπολην, ψουνίζωντας ³⁰/ πραγματ(εἰ)ας, φοβήθιμεν διὰ μέλλωντα περιστατικά, νὰ μὴν ἐκδι.³¹/κιδοῦν οἱ συγγεν(εἰ)στου ἀπάνω (εἰ)ς κανέναν εὐρισκόμενον συναδελφόν ³²/τῆς κουμπανίας ἔξω (εἰ)ς Τουρκίαν, μαθώνταις τὸν θάνατον τοῦ ἄνωθεν ³³/ μάλιστα ἐδῶ (εἰ)ς Σημπήνι. ἐστοχάσθημεν κοινῇ τῇ γνώμῃ, διὰ νὰ δώσω.³⁴/μεν (εἰ)δησιν (εἰ)ς τὸ ἔνδοξον γουμπέρνιουμ, καὶ εὐθύς ἐδώσαμεν μὲ με.³⁵/γάλην θίαν δουλεύωνταις ἡμέρα καὶ νύχτα, διὰ νὰ ἦτον μόνον {δύο} ³⁶/ {ἡμέ:} // δύο ἡμέραις (εἰ)ς τὸ ἀναμεταξύ ὅπου νὰ τὸν βγάλουν (εἰ)ς τὴν κρεμάλαν. ²/ δίδωντας (εἰ)δησιν καὶ εἰς τὸ [κ]ομάντο, καὶ πιάσαμεν ἀτβοκάτους κά.³/μωντας τὰς κιν(εἰ)σ(ει)ς τόσον ἐδῶ ὅσο καὶ (εἰ)ς Βιένα, καὶ τῇ τοῦ θεοῦ βοηθ(εἰ)α ⁴/ τὸ ἔνδοξον γουμπέρνιο εὐθύς ἐμπόδ(ει)σεν τὸ μαγκιστράτο, μὴν τύ.⁵/χ(ει) καὶ εὐγάλ(ει) τὸν κατάδικον (εἰ)ς τὴν κρεμάλαν, ὅσο δὲν ὑπάγ(ει) ⁶/ ἡ (εἰ)δησις (εἰ)ς τὴν Βιέναν. μεγαλωτάτη σύγχ(ει)ση ἔλαβεν τότε τὸ μαγκι.⁷/στράτο, βλέπωντας τοιοῦτον ἔμποδος, ὅπου {ἀφοῦ} <εἰς> τὸ Σημπήνι καὶ μαγκι.⁸/στράτο, δὲν ἀκολούθησεν ἓνα παρόμοιον παράδ(ει)γμα, καὶ μεγαλό.⁹/τατο μῖσος ἀπάνωμας, ὅπου ποτὲ τινὰς ἄλλος δὲν ἔκαμεν, ὅπου νὰ τοὺς ¹⁰/ ἐμποδιθῇ κατάδικον, φωνάζωντας ὅτι ἐγκίζωνται τὰ χρυσοβουλάτους, πλήν ¹¹/ ἔκαμεν χρ(εἰ)α νὰ προσμ(εἰ)νωσι. καὶ μὴν (εἰ)ξεύρωντας ἡμ(εἰ)ς, ἂν ἀπὸ τὴν ¹²/ πολλυχροनिμένην βασιλ(ει)σάν μας κυρίαν κυρίαν Μαρία Τερέζια ἡ.¹³/θελεν συγχωρεθ(ει) ἡ ζωὴ τοῦ καταδίκου, ἔγιναν καὶ ἦτον νὰ γίνουν ἀρ.¹⁴/κετὰ ἔξωδα. τὰ ὁποῖα, ὅλοι οἱ συναδελφοὶ τῆς κουμπανίας μὲ πρόθυ.¹⁵/μον ζήλον, φώναξαν, ἅς γέν(ει) ἡ τελ(εἰ)α κίνησις, καὶ ὅλα τὰ ἔξωδα καὶ ἂν ¹⁶/ χαθ(ει) ὁ ἄν(θρωπ)ος, ὁ κάθε ἓνας θέλ(ει) τραβίξῃ [: τα ἔξωδα] μὲ τὰ χαράς. καὶ οὕτως βάνων.¹⁷/τας ὁ τότε ἄρχων προεστώς κύριος Θωμᾶς Βελλερᾶς ὅλα τὰ ἔξωδα ἔως τέ.¹⁸/λος, ὁμοῖως καὶ τὴν ἐπιμέλ(ει)αν, καὶ μαζὴ ὁ κύριος Μανικάτης Σαφράνος, ¹⁹/ κύριος Ἰωάννης Τζίγκου, κὺρ Κωσταντίνος Ἀρπάσης, καὶ Γεώργιος Μάρκου, ²⁰/ Κυρίτζης Χατζή Τ(εἰ)χου + || +καὶ κὺρ Γεώργιος Βελλερᾶς², || ὁμνεγμένοι τῆς κουμπανίας, καὶ ὁ Γιαννάκης ²¹/ Μάρκου ὁ τότε καπετάνος μὲ ὅλην τὴν ἐξωτέραν. μὴν λ(εἰ)πωντας καὶ ²²/ ἡ ξεχωριστὴ ἐπιμέλ(ει)α καὶ τοῦ κὺρ Δημητρίου Μάρκου, νὰ ὁμιλ(εἰ)σῃ καὶ ²³/ (εἰ)πῇ ἀρκετὰ τοῦ

ἐξελέντζα κομαντίρτη γενεράλη, μπαρόν Δὲ Πράϊζ. ²⁴/ ὅθεν πηγαινάμε-
νη ὅλη ἡ ὑπόδεσης αὐτῇ (εἰς) τὴν κούρτην, μὲ τὰ 40 ἡμέ:²⁵/ραις ἦλθεν
καὶ τὸ εὐσπλαγχνον ῥεζολουτζιόνη, μὲ τὴν ἄφεσην καὶ συγ:²⁶/χώρισην
τῆς ζωῆς τοῦ ἀδλίου καταδίκου Πιτζούνη, ἀποφασίζοντάστον ²⁷/ νὰ σταθῇ
ὀλόκληρον χρόνον (εἰς) φυλακὴν, καὶ ἀπάνω (εἰς) αὐτόν τὸν και:²⁸/ρόν, νὰ
πληρωθῇ ὁ κάθε ζημιωμένος ἀπὸ τὰ ἄσπρατου. καὶ ὅποιος ἔλε:²⁹/γεν πῶς
εἶχεν νὰ κάμῃ μαζύτου, καὶ ὅτι τοῦ ἐκλεύθισαν, ἔκαμεν ³⁰/ χρ(εῖ)α νὰ τὸ
φανερῶσῃ μὲ ὄρκον. καὶ οὕτως τελ(ει)ωθῇσ(ει)ς τῆς διορίας ³¹/ πληρώθι-
σαν, ὡς νέμτζ<ι>κα F 500' – καὶ τὰ ἐπίλοιπα ῥέστα τοῦ ἐδώθησαν ³²/ καὶ
τὸν εὐγαλαν ἔξω (εἰς) Βλαχίαν, μὲ ὄρκον ὅτι παράνω νὰ μὴν πατ(εῖ)σῃ ³³/
τοὺς βασιλ(ει)κοὺς τόπους, μὲ κεφαληακὴν παιδ(εῖ)αν. καὶ ἔστω λοιπόν
(εἰς) ἐν:³⁴/θύμησην καὶ ἔνδ(ει)ξην τῶν μεταγενεστέρωνμας.

³⁵/ NB: ³⁶/ ὅχι τόσον ἡ ἡμετέρα κουμπανία ἐκινήθ(ει) ἀπὸ τὸν φόβον τῶν
ἔξω συγγενῶν του ³⁷/ ἀλλὰ ἀπὸ ξεχωριστὸν ζῆλον τοῦ ἡμετέρου γένους διὰ
νὰ μὴν καταισχυνθ(εῖ), καὶ ³⁸/ νὰ χαροῦν οἱ ἐχθροί, καὶ χάριτι θ(εῖ)α δὲν
ἀξιώθηκαν ὡς ἐπιποδοῦσαν³.

Το ενδιαφέρον της εγγραφῆς αὐτῆς συνίσταται στον τρόπο με τον
οποῖο εφαρμοζόταν το Προνόμιο που εἶχε χορηγήσει ἡ Μαρία Θηρεσία
στις ἐλληνικὲς ἐμπορικὲς «κομπανίες» του Σιμπίου καὶ του Μπρασόβ
(1777), σε ὅ,τι αφορά τὸν ανταγωνισμό τους με τοὺς Σάξονες.

Βάσει τοῦ Προνομίου τοῦ 1777⁴, υπήρχε εἰδικό ποινικό δικαστήριο για
τὰ μέλη τῆς Κ καὶ τοὺς διερχόμενους ξένους ἐμπόρους ἀπὸ τὴν ὀθω-
μανικὴ αυτοκρατορία. Τὸ «Μαγιστράτο» τῶν Σαξόνων ἦταν ἐπομένως
αναρμόδιο νὰ ἐπιληφθεῖ τῆς υποθέσεως τοῦ Θ. Πιτζούνη. Ἡ προσφυγὴ
στην Αὐλικὴ Καγκελλαρία τῆς Τρανσυλβανίας στὴ Βιέννη μποροῦσε
νὰ γίνῃ για σοβαρότερες υποθέσεις, ὅπως αὐτὴ τοῦ Πιτζούνη. Ἡ δω-
ροδοκία διαφόρων ἀξιωματούχων στὴν Τρανσυλβανία καὶ στὴ Βιέννη,
που συνάγεται ἐμμέσως πλην σαφῶς ἀπὸ τὸ χρονικό, στόχευε κατ'ἀρχὴν
στὴν ἀμεση ἀναστολὴ τῆς ἐκτελέσεως καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν ἐπιεικέστε-
ρη ποινὴ. Βάσει τοῦ Προνομίου τῆς Κ συνάγεται ὅτι τὴν παραβίαση
εἶχαν κάνει οἱ Σάξονες.

στ. 10[φ 191v] «... ἐγκρίζονται τὰ χρυσόβουλά τους»: δίδονται τὰ προ-
νόμια τῶν Σαξόνων.

1. Τὴ ρουμανικὴ γλῶσσα.
2. Στὴν ὠα, κάθετα πρὸς τὸ κείμενο .
3. Βλ. ΕΚΣ, σ. 53 ἐπ. για τὴ σχέση τῆς Κ με τὸν σαξονικό Δῆμο τοῦ Σιμπίου.
4. Βλ. τὸ σχετικό χωρίο τοῦ Προνομίου (ἀρθρ. VI), ΕΚΣ, σσ. 397, 403, καὶ ὅ.π., σ. 96.